

CARL-ADAM HÆGGSTRÖM

DEN FINLANDSSVENSKA MYRTERMINOLOGIN

The Finno–Swedish mire terminology

Hæggström, C.-A. 1990: Den finlandssvenska myrterminologin. (Abstract: The Finno–Swedish mire terminology.) — *Suo* 41:57–65. Helsinki. ISSN 0039-5471

The Swedish botanical mire terminology used in Finland for teaching students in biology at the University of Helsinki/Helsingfors and pupils in primary and secondary schools differs from that used in silviculture, e.g. by forestry technicians. In this paper some discrepancies between the mire terminologies used by the Swedish-speaking people in Finland, as well as the Swedish mire terminology used in Sweden are elucidated. An improved Swedish terminology is suggested.

Key words: Classification, peatland, terminology

C.-A. Hæggström, Department of Botany, University of Helsingfors, Unionsgatan 44, SF-00170 Helsingfors, Finland

INLEDNING

I oktober 1987 tog skogsstuderande Bo-Göran Lillandt från Kristinestad kontakt med mig per brev. Han hade föregående sommar deltagit i Botaniska institutionens vid Helsingfors universitet växtekologikurs på Tvärminne zoologiska station. Professor Yrjö Vasari undervisade bl.a. om myrar (torvmarker) på denna kurs och därvid framkom att det finns avsevärda skillnader i den myrterminologi som används av å ena sidan de finlandssvenska botanisterna och å andra sidan skogsfacket. Bo-Göran Lillandt sände mig vänligen en kopia av kapitel 10. *Skogsdikning och skogsskötsel på torvmarker* (Karlsson 1987: 141–142) ur Skogsbrukets handbok utgiven av Centralskogsnämnden Skogskultur. En blick på de s.k. torvmarkstyperna i denna handbok visade att den svenskspråkiga myrterminologi, som kom-

mit till användning i undervisningen vid Helsingfors universitets botaniska institution och i de finlandssvenska grundskolorna och gymnasierna inte överensstämmer med den myrterminologi, som används av skogsfacket. Avsikten med denna artikel är att analysera skillnaderna mellan myrterminologin i Finland och Sverige och att föreslå en förbättrad finlandssvensk myrterminologi.

MYRBEGREPPET

Det finska ordet *suo*, det övergripande begreppet för alla slag av naturliga torvmarker, motsvaras sedan länge av det svenska ordet *myr* (t.ex. Valmari 1953: 64, Du Rietz 1954: 571, Mali 1956, Sjörs 1956: 163; se även Päivänen 1990: 16).

Skogsordbok (Ahlsved et al. 1979: 171) ger som första svenska ord *myr* för det finska uppslagsordet *suo*. I Basprogrammet för myrskyddet (Kommittébetänkande 1977: 45–47, 1980: 42–45) används ordet *myr* genomgående som svenskspråkig motsvarighet till *suo*. Också i det nordiska samarbetet har ordet *myr* använts som ett övergripande begrepp (Malmer 1971, Nordiska ministerrådet 1984: 197).

I finlandssvenska skolböcker (t.ex. Viitanen et al. 1985: 67, Mattila et al. 1987: 72) och uppslagsverk (t.ex. Ekberg & Rehnström 1983: 379–380) används *myr* som ett övergripande begrepp.

"Som en *myr* (= tyskans *Moor*) betecknar man i nutida svensk naturforskning varje mot omgivande fastmark naturligt avgränsad enhet av åtminstone till större delen torvbildande vegetation på åtminstone under en stor del av året våt torvmark samt med en rad för denna utmärkande arter, jämte den av denna vegetation alls sedan torvbildningens början avlagrade torven" (Du Rietz 1957: 6). Enligt denna definition omfattar en *myr* såväl växt- och djurvärlden som substratet (torven) inklusive alla subfossila rester av myrens tidigare utvecklingsstadier. Enligt Sjörs (1956: 163) avser begreppet *myr* "inte enbart växtsamhällena, utan innesluter också deras substrat, de underliggande torvavlagringarna; *myr* är alltså ett geografiskt begrepp, avseende en viss del av jordytan, och det samma gäller myrens underavdelningar, mossar och kärr."

Cajander (1913: 7) definierade myrarna på följande sätt: geologiskt är myrarna naturliga avlagringsplatser för torv; biologiskt utgör de torvbildande växtformationer. En sentida (biologisk) myrdefinition är snarlik: myrar är växtplatser på vilka ett torvproducerande växtsamhälle dominerat av myrväxter förekommer (Laine & Vasander 1990: 7). Torvens tjocklek beaktas inte i dessa definitioner, vilket är fallet i många andra länder (Päivänen 1990: 11).

I Sverige indelas myrarna i två huvudgrupper, *mossar* och *kärr* (t.ex. Du Rietz 1942b: 177, 1949: 280, 1954, 1957: 8–12, Waldheim & Weimarck 1943: 2–3, Sjörs 1956: 163, 1985: 32). Frånvaro eller närvaro av fastmarksvatten utgör skiljelinjen mellan de två huvudgrupperna. Mossar är myrar eller myrpartier, som enbart påverkas av nederbördsvatten: de är *ombrotrofa*. Kärren är myrar eller myrpartier, som också har påvisbar inverkan av fastmarksvatten: de är m.a.o. *minerotrofa*.

Bland kärren har tidigare två huvudtyper urskilts, nämligen *fattigkärr* och *rikkärr* (t.ex. Du Rietz 1942a: 126, 1942b: 177, 1949: 288–298, 1957: 12, Waldheim & Weimarck 1943: 9, Sjörs 1956: 164). Fattigkärren har sedan indelats i *extremfattigkärr* och *medelfattigkärr* (även kallade övergångsfattigkärr), medan rikkärren indelats i *medelrikkärr* (även kallade övergångsrikkärr) och *extremrikkärr* (också kallade kalkkärr, t.ex. Waldheim 1939: 162, 1949: 81, Tyler 1981: 4–6). Senare har en tredje huvudtyp av kärr tillkommit, nämligen *mellankärr* (Fransson 1972: 21–22, 44–46, Sjörs 1985: 31; först publicerade som "intermediate fens" av Sjörs 1952: 248–249). Mellankärren utgör mellantyper mellan fattigkärr och rikkärr, där fattigkärrrets flesta karaktärer förenas med några rikkärrsarter.

Skogbevuxna våta marker har i Sverige kallats *myr* om skogstillväxten är mindre än 1 m³ sk/ha och år och sumpskog om tillväxten är större. Detta innebär att den finländska huvudgruppen skogskärr (*korpi*) inte har någon motsvarighet i det svenska myrsystemet. I skogligt sammanhang i Sverige talar man numera inte om sumpskog utan rätt och slätt om skogsmark (Hamilton 1985: 135). I biologiska sammanhang används dock begreppet sumpskog fortfarande.

En av de stora skillnaderna mellan den rikssvenska och den finska myrterminologin är att det finska myrtypsbegreppet, grundat av Cajander (1913: 12–13), inte

har någon direkt motsvarighet i Sverige. Sjörs (1948: 49) skriver om detta: "Cajanders myrtyper äro alltså växtsamhällena, hans myrkomplex de av de olika växtsamhällena sammansatta myrarna." Den finska myrtypen motsvaras i engelskspråkig terminologi av *mire site type* (t.ex. Ruuhijärvi 1983: 47–50), en term som inte har någon direkt motsvarighet i svenskan. Sjörs (1948: 46–47) betraktar myrarna geografiskt och han talar om *myrelement*. Enligt hans definition (Sjörs 1948: 47) är ett myrelement "det största område, som har en någorlunda enhetlig struktur eller där strukturernas fördelning är någorlunda likartad över hela ytan." Enligt denna definition kan ett svenskt myrelement innehålla två eller flera av våra myrtyper, och då är myrelementet enligt finländskt betraktelsesätt ett vegetationskomplex sammansatt av två eller flera växtsamhällen (vanligen i mosaikartad blandning, bildande ett mosaikkomplex).

HISTORIK

En svenskspråkig myrterminologi finner man i litteraturen redan på 1700-talet. En utmärkt historik ges av Du Rietz (1957). En indelning av myrarna i två huvudgrupper, *kärr* och *mossar*, gjordes redan av kyrkoherden i Pielisjärvi, Jacob Stenius (1742: 14–15, 23–24), känd som "Korpi-Jaakko" för de insatser han gjorde för uttorkning och uppodling av myrar i östra Finland.

Indelningen i kärr och mossar anammades av flera författare verksamma i Finland under Nyttans Tidevarv, t.ex. Cneiff (1757: 16, 35, 43), Nordenschöld (1758: 8, 10) och Kalm (1763: 2–3). Gadd (1773: 240–241, 1776: 102–103, 1777: 161–163) indelade myrarna i tre huvudgrupper, *kärr*, *myror* eller *morasser* och *måssar*.

Under 1800-talet förefaller den tidigare brukliga indelningen i kärr och mossar att ha fallit i glömska i Finland. J.P. Norrlin behandlade 1870 myrarnas vegetation i en

uppsats om sydöstra Tavastlands flora. Han indelar försumpningarna i *myrar* och *mossar*. De förstnämnda omfattar tallbevuxna *tallmyrar* och *öppna myrar*, de senare *flackmossar* som kan övergå i *gungflyn* (Norrlin 1870: 103–105). Följande år beskriver han (Norrlin 1871: 49–60) något utförligare försumpningarna i Onegakarelen. Han skiljer mellan *gungflyn*, *flackmossar*, *myrar* och *kärr*. Han diskuterar hur de olika myrarna uppkommer och mellanformer mellan dem.

En förenklad huvudindelning användes av Hjelt & Hult (1885: 38–54): *mossarna* omfattar all vegetation, vars bottenskikt bildas av *Sphagnum*-arter, medan *kärren* karakteriseras av halvgräs med långsträckt jordstammar. I deras mossar ingår vegetation på myrar, flackmossar och en del gungflyn, medan kärren också omfattar en del gungflyn.

Herlin (1896: 23–28) använde sig av i stort sett samma terminologi som Norrlin (1871); han säger sig ha något utvidgat den för att undvika längre omskrivningar.

I en undersökning över torvmarkernas utveckling i Lappland indelade Rancken (1912: 239) dem i två stora huvudklasser, nämligen kärr och mossar. Hans indelning i övrigt är betydligt mer nyanserad än de tidigare nämnda, eftersom han urskiljer bl.a. lågstarrkärr, högstarrkärr, revelkärr, brunmosskärr, mossar, björkkärr och bland-torvmarker eller halvmossar (Rancken 1912: 240–259).

Norrlins terminologi kom att användas av Backman (1919: 18): hans torvmarkstyper följer i princip Norrlins (1871), men med beaktande av Cajanders (1913: 16) indelning (inom parentes): *kärr* (korpi, Bruchmoor), *myrar* (räme, Reisermoor), (*flack*)*mossar* (neva, Weissmoor) och *gungflyn* (letto, Braunmoor). På 1950-talet hade Backman (1956: 23) modifierat terminologin: de fyra huvudtyperna kallar han gran- och lövskogskärr, *tallmyrar*, *öppna mossar* och *gungflyn* (= brunmosskärr).

MYRAR OCH DERAS HUVUDGRUPPER

Flera ordlistor med myrtermer har publicerats i Finland. I tre av dem (Valmari

1953, Mali 1956, Ahlsved et al. 1979) behandlas Cajanders (1913: 16, 1916: 462) fyra huvudgrupper av myrar på följande sätt:

	Valmari (1953)	Mali (1956)	Ahlsved et al. (1979)
Räme:	Tallmyr, ris-tallmosse, ris-, mosstallskog, (Finland) rismyr	Rismyr, -mosse	Rismyr, tallmyr, ris-mosse (Finland), risrik tallbevuxen torvmark (Sv.)
Korpi:	Skogskärr (med granar eller lövträd som dominerande trädslag), sumpskog, (Finland) skogsmyr	Skogskärr (med granar och/el. lövträd), sumpskog, gran- och/el. löv-sumpmark	Grankärr, lövkärr (Finl.), gran-lövkärr (Sv.)
Neva:	(Skoglös) fattigkärr l. mosse, (Finland) vitmyr	(Skoglöst) fattigkärr, (skoglös) mosse, mosse-höljevegetation	Öppen mosse, öppet fattigkärr, öppen torvmark
Letto:	(Skoglös) rikkärr, (Finland) brunmyr	(Skoglöst) rikkärr, gungfly	Brunmosse, rikkärr, gungfly

Av de ovan nämnda svenskspråkiga termerna förefaller åtminstone rismyr, skogsmyr, vitmyr och brunmyr främmande: de har knappast använts i den botaniska litteraturen hos oss och i varje fall inte under de senaste decennierna. Rismyr, vitmyr och brunmyr förefaller att vara direkta översättningar av tyskans Reiser-moor, Weissmoor och Braunmoor (jfr Cajander 1913: 16).

I den svenskspråkiga undervisningen vid Helsingfors universitets botaniska institution, liksom vid våra grundskolor och gymnasier, har myrarna sedan länge indelats i fyra huvudgrupper enligt Cajander. Dessa är (de finska motsvarigheterna inom parentes):

mosse (räme)
skogskärr (korpi)
fattigkärr (neva)
rikkärr (letto)

SKOGSKULTURS MYRTYPER

Den av Karlsson (1987: 141–142) presenterade torvmarksklassificeringen omfattar följande tre huvudgrupper: *kärr*, *myrar* och *mossar*. Terminologin förefaller att följa Gadds (t.ex. 1773) och Norrlins (1870, 1871). Senare terminologi, t.ex. den i Sverige vedertagna eller den som används vid Helsingfors universitets botaniska institution samt vid våra grundskolor och gymnasier, har inte beaktats. I Karlssons behandling av torvmarkerna citeras ett enda svenskspråkigt arbete om myrar. I detta arbete (Heikurainen 1973: 81, 93, 107) förekommer följande huvudgrupper av torvmarker med de motsvarande finlandssvenska botaniska termerna inom parentes för jämförelses skull:

gran- och lövkärr (skogskärr)
tallmyrar (mossar)
öppna kärr och mossar (fattigkärr och rikkärr)

De största bristerna i den av Karlsson (1987: 141–142) använda terminologin är att den på flera punkter inte överensstämmer med den terminologi som i övrigt används hos oss, i varje fall utanför den forstliga sektorn. Definitionerna av torvmarkstyperna enligt Karlsson nämns nedan inom citationstecken och bristerna i denna terminologi påtalas:

"*Kärren* är skogbevuxna torvmarker där trädbeståndet är gran och lövträd, främst björk. Tall saknas vanligen eller förekommer sparsamt. Örter förekommer rikligt medan myrris endast sparsamt." — Beskrivningen och den lilla bilden (Karlsson 1987: 142) visar att "*kärren*" motsvaras av skogskärr. Enligt definitionen ovan kommer fattigkärren och rikkärren alltså inte att vara kärr alls, eftersom de enligt t.ex. Cajander (1913: 16, 1916: 462, 469) är trädlösa.

"*Myrarna* är torvmarker bevuxna med tall, men även björk kan förekomma, t o m rikligt. Myrris är typiskt för myren. Örter förekommer sparsamt förutom på de bördigaste myrtyperna. Hjortronet är en typisk myrört." — Beskrivningen och den lilla bilden (Karlsson 1987: 142) tyder på att "*myrarna*" motsvaras av tallmossar, närmast ris-tallmossar. Termen *myr* för de tallbevuxna myrarna är misslyckad eftersom *myr* är det övergripande begreppet, synonymt med torvmark.

"*Mossarna* är öppna, i naturtillstånd trädlösa torvmarker. Enstaka tvinvuxna träd kan dock förekomma. Myrris förekommer sparsamt, vanliga är däremot mossrisen, tranbär (*Vaccinium oxycoccos*) och rosling (*Andromeda polifolia*)." — Beskrivningen och den lilla bilden för tankarna till ett myrkomplex, en högmosse, med en mosaik av tuvor (eller strängformade bildningar) av mossetyp och hölJOR med fattigkärr.

Alla minerotrofa öppna myrar faller helt utanför huvudgrupperna så som de definieras av Karlsson (1987: 141–142). Däremot uppräknas bland mossarna några

minerotrofa fattig- och rikkärrstyper under rubriken "De allmännaste i Finland förekommande torvmarkstyperna ..." (Karlsson 1987: 143).

Av ovan sagda framgår att terminologin för myrarnas huvudgrupper inte är den samma på olika håll i vårt land och att en viss olikhet råder mellan Finland och Sverige. Alla myrtermer, som används i undervisningen vid Helsingfors universitets botaniska institution och vid våra skolor är inte helt entydiga och bra. Därför borde en "standardisering" av terminologin fås till stånd. Ett förslag till en förbättrad finlandssvensk myrterminologi ges nedan.

FÖRSLAG TILL EN FINLANDSSVENSK MYRTERMINOLOGI

I följande förslag till en finlandssvensk myrterminologi ges namnet på de sex huvudgrupper av myrar som urskilts i Finland (t.ex. Eurola & Kaakinen 1977: 28–31, 1978: 35, Ruuhijärvi 1989: 2, 1990: 2–3). Ett antal *myrtyper* inom huvudgrupperna nämns. Förteckningen är inte fullständig; en del myrtyper som urskilts och namngivits på finska är inte medtagna. Flera termer avviker från den hittills använda svenskspråkiga terminologin (Heikurainen 1973: 82–119 och Karlsson 1987: 143; se också Laine & Vasander 1990: 78–80, Päivänen 1990: 17). De finska termerna är nämnda inom parentes.

En huvudindelning, som följer gränsen för inverkan av fastmarksvatten, alltså gränsen mellan ombrotrofi och minerotrofi, är väl etablerad i Danmark, Norge och Sverige (Nordiska ministerrådet 1984: 201) och den ingår också numera i finländsk myrindelning (t.ex. Ruuhijärvi 1983: 50, 64, 1989: 2, 1990: 2–3). Trots att det är svårt att följa denna huvudindelning p.g.a. att en del räme-typer är mer eller mindre minerotrofa (se t.ex. Heikurainen 1960: 78–80, Ruuhijärvi 1989: 2,

Laine & Vasander (1990: 22–25) har ett försök gjorts till en indelning i ombroresp. minerotrofa myrtyper.

En speciell grupp av myrar är kombinations- eller blandtyperna. Enligt Eurola & Kaakinen (1978: 20) är en kombinationstyp bäst utvecklad där två i fråga om vattennivån olika myrväxtsamhällen förekommer inom ett begränsat område. En torrare yta kännetecknas åtminstone i viss mån av mosse- eller skogskärrskaraktär, en blötare av fattigkärrs- eller rikkärrskaraktär. Enligt Laine & Vasander (1990: 8) består blandtyperna av vegetation ur två huvudtyper: tuvtytor med skogskärrs- eller tallmossevegetation omväxlar mosaikartat med sänkor i vilka rikkärrs- eller fattigkärrsvegetation finns.

Kombinations- eller blandtyperna tas upp i schemat nedan både under ombrotrofa (punkt 3) och minerotrofa myrar (punkt 10).

A. OMBROTROFA MYRAR: MOSSAR

1. **Tallmosse** (ombrotrofa räme-typer). — De ombrotrofa tallbevuxna myrarna och myrpartierna kan kallas tallmossar, eftersom tallen alltid växer här. Observera att tallmosse inte skall sammanblandas med:

- vissa mosse-typer (neva-typer, se nedan punkt 2),
- myrkomplexyten högmosse,
- mossar (plur. mossor).

Tallmossetyper:

- *fuscum*-tallmosse (rahkaräme)
- *ris*-tallmosse (isovarpuräme)
- *tuvulls*-tallmosse (tupasvillaräme) (tuvull = *Eriophorum vaginatum*; äldre synonym tuv-dun)

2. **Fattigmosse** (vissa neva-typer). — De trädlösa myrar, som är ombrotrofa, kan kallas fattigmossar.

Fattigmossetyper:

- *fuscum*-mosse (rahkaneva)
- *lågstarr*mosse (lyhytkorsineva)
- *höljemosse* (kuljuneva)

3. Kombinationstyp

- *högmosse*artad *fuscum*-tallmosse (keidasräme)

B. MINEROTROFA MYRAR: KÄRR

4. **Tallkärr** (minerotrofa räme-typer). — Nedan nämnda myrtyper brukar räknas till de äkta trädbevuxna myrarna av räme-typ (t.ex. Heikurainen 1960: 78–80, Laine & Vasander 1990: 22–24). Eftersom de är mer eller mindre minerotrofa förs de här till en grupp talldominerade minerotrofa myrar, som med ett gemensamt namn kan kallas tallkärr.

Tallkärrstyper:

- *mo*-tallkärr (kangasräme)
- *skogs*-tallkärr (korpisräme)
- *klotstarr*-tallkärr (pallosarakorpisräme)
- *klotstarr*rikt *skogs*-tallkärr (rääseikkökorpisräme)

5. **Skogskärr** eller **gran- och lövkärr** (korpi). — Som namnen säger är dessa kärr trädbevuxna. Om enbart gran förekommer kan man tala om **grankärr**, om enbart lövträd (mestadels glasbjörk och/eller klibbal) förekommer kan man tala om **lövkärr**.

Skogskärrstyper, gran- och lövkärrstyper:

- *mo*-grankärr (kangaskorpi)
- örtrikt *mo*-grankärr (ruohokangaskorpi)
- *blåbärs*-grankärr (mustikkakorpi)
- *skogsfräken*-grankärr (metsäkortekorpi)
- *hjordron*-grankärr (muurainkorpi)
- örtrikt skogskärr, örtrikt gran- och lövkärr, örtrikt grankärr (ruohokorpi)

- ormbunskkärr (saniaiskorpi)
- lundkärr, lundartat grankärr (lehtokorpi)

6. **Fattigkärr** (neva). — Fattigkärren omfattar såväl oligotrofa som mesotrofa typer. Såväl de svenska fattigkärren som mellankärren hör till denna grupp.

Fattigkärrstyper:

- *papillosum*-fattigkärr (kalvakkaneva)
- starr-fattigkärr (saraneva)
- flark-fattigkärr (rimpineva)
- örtrikt *papillosum*-fattigkärr (ruohoinen kalvakkaneva)
- örtrikt fattigkärr (ruohoinen saraneva)
- örtrikt flark-fattigkärr (ruohoinen rimpineva)
- rikkärrsartat fattigkärr (lettoneva)
- mad-fattigkärr (luhtaneva)

7. **Rikkärr** (letto). — Den svenska indelningen i medelrikkärr och extremrikkärr kan också tillämpas i Finland. Extremrikkärrsbegreppet har dock inte använts hos oss, men omisskännliga extremrikkärr finns t.ex. på Åland (Hæggeström 1985) och i Kittilä och Kuusamo (t.ex. Ruuhijärvi 1960: 94–115).

Rikkärrstyper:

- egentligt rikkärr (varsinainen letto)
- *Warnstorffii*-rikkärr (*Warnstorffii*-letto)
- *Campylium*-rikkärr (*Campylium*-letto)
- flark-rikkärr (rimpiletto)
- mad-rikkärr (luhtaletto)
- käll-rikkärr (lähdeletto)

8. **Madkärr** (luhtasuo). — Denna huvudgrupp av myrar behandlades först av Tuomikoski (1955). En utförligare behandling ges av Eurola (1969). Madkärren förekommer där rörligt ytvatten och speciellt bäck-, älv- och sjövattnen inverkar (limno-

gen inverkan). Vegetationen har en viss meso-eutrof prägel med talrika strandväxter. Gränsen mot strandmader och meso-eutrof vattenvegetation är oskarp.

Madkärren kan indelas i tre typgrupper med några madkärrstyper (Eurola & Kaakinen 1978: 68–71):

- öppna madkärr (avoluhtat) med typerna starr- och örtrikt madkärr (sara- ja ruoholuhta), vass- och sävmadkärr (ruovikko- ja kaislikkoluhta) och kärrbräken-madkärr (nevaimarreluhta)
- busk-madkärr (pensaikkoluhtat) med typerna vide- och porsmadkärr (paju- ja suomyrtiluhta) och vide-madkärr (pajuvii- taluhta)
- skogs-madkärr (metsäiset luhtat) med typerna klibbals-madkärr (tervaleppäluhta) och glasbjörks-madkärr (hieskoivuluhta)

9. **Källkärr** (lähdesuo). — Källkärr karakteriseras av närvaro av uppvällande eller framspringande grundvatten. Vegetationen har vanligen en meso-eutrof prägel med typiska källarter. Källkärren nedanom fjällen kan indelas i två typgrupper (Eurola & Kaakinen 1978: 72–73):

- sipperytor, översilningsmark (tihkupinnat)
- öppna källor (avolähteiköt) med typerna mesotroft, meso-eutroft och eutroft källkärr (mesotrofinen, mesoeutrofinen, eutrofinen lähteikkö).

10. **Kombinations- eller blandtyper**

- starr-skogskärr, starr-lövkärr (nevakorpi)
- örtrikt starr-lövkärr (ruohoinen nevakorpi)
- fattigkärrs-tallkärr (nevaräme)
- örtrikt fattigkärrs-tallkärr (ruohoinen nevaräme)
- rikkärrsartat skogskärr, rikkärrsartat gran- och lövkärr (lettokorpi)
- skogskärrsartat rikkärr (korpiletto)
- björk-rikkärr (koivuletto)
- rikkärrs-tallkärr (lettoräme)
- tallkärrsartat rikkärr (rämeletto)

TACK

Ett varmt tack riktas till professorerna Nils Malmer (Lund), Rauno Ruuhijärvi (Helsingfors),

Hugo Sjörs (Uppsala) och Yrjö Vasari (Helsingfors) för värdefulla kommentarer till olika versioner av manuskriptet.

LITTERATUR

- Ahlsved, K.-J., Mandeville, H. & von Weissenberg, K. (red.) 1979: *Lexicon forestale*. — XIX + 592 pp. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo, Helsinki & Juva.
- Backman, A.L. 1919: Torvmarksundersökningar i mellersta Österbotten. (Mooruntersuchungen im mittleren Österbotten.) — *Acta Forestalia Fennica* 12(1): 1–190 + 1–22, 3 pl., 1 karta.
- Backman, A.L. 1956: Ålands torvmarker. — I: Hausen, H. & Backman, A.L., *Upplysningar till en geologisk översiktskarta över Landskapet Åland* (1: 50000): 21–27. Åbo.
- Cajander, A.K. 1913: Studien über die Moore Finnlands. — *Fennia* 35(5): 1–208, 3 kartor, 1 bil., 20 pl.
- Cajander, A.K. 1916: Metsänhoidon perusteet I. Kasvibiologian ja kasvimaantieteen pääpiirteet. — XXIV + 735 pp., 1 karta. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo.
- Cneiff, J.D. 1757: Tanckar, Huru En tilbörliq Landt-Hushållning Skyndsammast Synes kunna uphjelpas I Österbottn. — [14] + 334 pp. Linköping.
- Du Rietz, G.E. 1942a: Rishedsförband i Torne-träskområdets lågfjällbälte. (Zusammenfassung: Zwergstrauchheideverbände in der unteralpinen Stufe des Torneträskgebietes.) — *Svensk Bot. Tidskr.* 36:124–146.
- Du Rietz, G.E. 1942b: De svenska fjällens växtvärld. — I: Lundqvist, M. (huvudred.), *Norrland. Natur, befolkning och näringar*: 169–190. Stockholm. [Ymer 62 (3–4).]
- Du Rietz, G.E. 1949: Huvudenheter och huvudgränser i svensk myrvegetation. (Summary. Main units and main limits in Swedish mire vegetation.) — *Svensk Bot. Tidskr.* 43:274–309, pl. I–VI.
- Du Rietz, G.E. 1954: Die Mineralbodenwasserzeigergränze als Grundlage einer natürlichen Zweigliederung der nord- und mitteleuropäischen Moore. — *Vegetatio* 5–6:571–585.
- Du Rietz, G.E. 1957: Linné som myrforskare. — *Uppsala Univ. Årsskr.* 1957(5):1–80, pl. 1–10.
- Ekberg, H. & Rehnström, V.-A. (red.) 1983: *Uppslagsverket Finland* 2, K–R. — XI + 678 pp. Holger Schildts förlag, Helsingfors.
- Eurola, S. 1969: Suomen luhtasoista ja niiden lajistosta. (Referat: Über die finnischen Sumpfmoores.) — *Suo* 20:97–104.
- Eurola, S. & Kaakinen, E. 1977: Näkökohtia suotyypijärjestelmäämmä. (Summary: The Finnish mire classification.) — *Suo* 28:25–32.
- Eurola, S. & Kaakinen, E. 1978: *Suotyypipiipas*. — 87 pp. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo, Helsinki & Juva.
- Fransson, S. 1972: Myrvegetation i sydvästra Värmland. (Summary: Mire vegetation in south-western Värmland, Sweden.) — *Acta Phytogeogr. Suecica* 57:1–133.
- Gadd, P.A. 1773: *Försök Til en Systematisk Inledning I Svenska Landt-skötselen*. I. — [39] + 374 + [22] pp., 2 pl. Stockholm.
- Gadd, P.A. 1776: Om ursprunget, beskaffenheten och nyttan af Kärr, Måssar och Morasser i Sverige. — *Kongl. Vetenskaps Acad. Handl.* 1776:97–116.
- Gadd, P.A. 1777: Fortsättning, Om beskaffenheten och nyttan af Kärrs, Måssars och Morassers upodling i Sverige. — *Kongl. Vetenskaps Acad. Handl.* 1777:160–183.
- Hamilton, H. (red.) 1985: *Praktisk skogshandbok*. 11 uppl. — 502 pp. Sveriges Skogsvårdsförbund, Djursholm.
- Heikurainen, L. 1973: *Skogsdikning*. — 444 pp. P.A. Norstedt & Söners förlag, Stockholm.
- Herlin, R. 1896: *Paläontologisk-växtgeografiska studier i norra Satakunta*. — *Vetenskapliga Meddel. Geogr. Fören. Finland* 3:1–100, 2 pl. (Diss. Helsingfors; även paginerad 117–216, pl. VIII–IX, med tyskt referat.)
- Hjelt, H. & Hult, R. 1885: *Vegetationen och floran i en del af Kemi Lappmark och Norra Österbotten*. — *Meddel. Soc. Fauna Flora Fennica* 12:1–158.
- Hæggström, C.-A. 1985: *Förändringar i Ålands rikkärrsflora*. (Summary: Changes in the flora of the rich fens of Åland, SW Finland.) — *Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica* 61:23–30.
- Kalm, P. 1763: *Tankar Om Nödvändigheten At Utdika och Upodla Kärr och Mossar I Finland*. — [4] + 11 pp. Åbo. (Diss. E. Wege-lius.)

- Karlsson, K.-G. 1987: Skogsdikning och skogsskötsel på torvmarker. — I: Pihlström, K. (red.), Skogsbrukets handbok, [2 uppl.]: 141–158. Centralskogsnämnden Skogskultur.
- Kommittébetänkande 1977: Soidensuojelun perusohjelma. Basprogram för myrskyddet. — Komiteanmietintö/Kommittébetänkande 1977(48): 1–47. Helsinki/Helsingfors.
- Kommittébetänkande 1980: Soidensuojelun perusohjelma II. Basprogram för myrskyddet II. — Komiteanmietintö/Kommittébetänkande 1980(15): 1–45. Helsinki/Helsingfors.
- Laine, J. & Vasander, H. 1990: Suotyypit. — 80 pp. Kirjayhtymä, Helsinki.
- Mali, L. (red.) 1956: Suosanasto. Moorterminologie. Myrterminologi. Peat land terminology. — 15 pp. Suoseura r.y., Helsinki.
- Malmer, N. 1971: Förslag till riktlinjer för en enhetlig klassificering av myrvegetation i Norden. — IBP i Norden 7:45–58.
- Mattila, R., Nyberg, T., Vestelin, O. & Ekholm, H. 1987: Skolans biologi 7. — 96 pp. Ab Svenska Läromedel.
- Nordenschöld, C.F. 1758: Tal Om Nyttan af Öfverflödigt Vattens Uttappande utur Insjöar, Kärr och Måssar i Finland. — 29 pp. Stockholm.
- Nordiska ministerrådet (utg.) 1984: Vegetationstyper i Norden. — 539 pp.
- Norrlin, J.P. 1870: Bidrag till sydöstra Tavastlands flora. — Not. Sällsk. Fauna Flora Fennica Förhandl. 11 (N.S. 8): 73–196.
- Norrlin, J.P. 1871: Flora Kareliæ onegensis. — Not. Sällsk. Fauna Flora Fennica Förhandl. 13 (N.S. 10): 1–183.
- Päivänen, J. 1990: Suometsät ja niiden hoito. — 231 pp. Kirjayhtymä, Helsinki.
- Rancken, H. 1912: Torfmarkernas utveckling i Lappland. — Finska Mosskulturören. Årsbok 15:235–272.
- Ruuhijärvi, R. 1960: Über die regionale Einteilung der nordfinnischen Moore. — Ann. Bot. Soc. 'Vanamo' 31(1): I–VIII, 1–360, 8 pl., 2 bil.
- Ruuhijärvi, R. 1983: The Finnish mire types and their regional distribution. — In: Gore, A.J.P. (ed.), Mires: swamp, bog, fen and moor. B. Regional studies: 47–67. Elsevier Scient. Publ. Company, Amsterdam.
- Ruuhijärvi, R. 1989: Suokasvillisuus. — Suomen Kartasto/Atlas över Finland/Atlas of Finland 141:2–6.
- Ruuhijärvi, R. 1990: Myrvegetationen. — Atlas över Finland, bilaga 141(1988):2–4.
- Sjörs, H. 1948: Myrvegetation i Bergslagen. (Summary: Mire vegetation in Bergslagen, Sweden.) — Acta Phytogeogr. Suecica 21:1–299 + [1–40], 32 pl., 2 kartor.
- Sjörs, H. 1952: On the relation between vegetation and electrolytes in north Swedish mire waters. — Oikos 2:241–258.
- Sjörs, H. 1956: Nordisk växtgeografi. — 229 pp. Scandinavian University Books.
- Sjörs, H. 1985: Svenska rikkärr: ekologi, dynamik, naturvård. — Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica 61:31–37.
- Stenius, J. 1742: Kort Underrättelse Om Kiärr Och Mossar Samt Deras Nyttiande, Efter flere åhrs gjorde försök. — 36 pp. Stockholm.
- Tuomikoski, R. 1955: "Ruohoisuus" ja "luhtaisuus". — Suo 6(2): 16–18.
- Tyler, C. 1981: Sydsvenska kalkkärr. Hävd i gången tid och skötsel förslag för framtiden. — Meddel. Växtekol. Inst. Lunds Univ. 47:1–115.
- Valmari, A. 1953: Suosanastosta. (On the terminology of bogs and peats.) — Suo 4(4): 43–66.
- Viitanen, P., Leikola, A., Mikkola, L., Salkinoja-Salonen, M., Simola, L., Sisula, H., Sorsa, M., Sorsa, V. & Vartiainen, T. 1985: Biologi för det nya gymnasiet, kurs 1. 2 uppl. — 127 pp. Söderströms & C:o Förlags Ab.
- Waldheim, S. 1939: Bidrag till Skånes Flora. 4. Sphagnumfloran i nordöstra Skåne. — Bot. Not. 1939: 757–772.
- Waldheim, S. 1949: Ett kalkkärr vid Örups almskog. — Skånes Natur, Årsskrift 36:81–94, 4 fig.
- Waldheim, S. & Weimarck, H. 1943: Bidrag till Skånes Flora. 18. Skånes myrtyper. — Bot. Not. 1943:1–40.

Received 27.III.1990

Approved 25.VI.1990